

Mājturība un tehnoloģijas

7. klase

Batika

Skolotāja Anita Miķelsone

Batika

ir audumu krāsošanas tehnika.

Batikoja galdsegas, salvetes, spilvendrānas, aizkarus, lakatiņus, šalles, somas u.c.

Attīstoties ķīmiskajai rūpniecībai, krāsvielu diapazons kļuva plašāks un līdz ar to arī darinātās batikas – daudzkrāsainākas, bagātākas. Batiku aizvien vairāk sāka lietot interjerā, un šodien tā jau ir patstāvīgs lietišķi dekoratīvās mākslas veids.

Batikošanas darba piederumi

- mīksts grafīta zīmulis (2M), dzēšgumija, lineāls, piespraudes un cirkulis darbam pie kompozīcijas uz papīra un uz auduma;
- šujamadata, grieznes;
- saspraudes, veļas knaģi, matu sprādzes un citi sīki priekšmeti šablonu batikai;
- gumijas cimdi, kurus lieto, krāsojot audumu;
- uzsvārcis vai priekšauts.

Materiāli

- batikojamais audums vai batikošanai sagatavots ģērbs;
- spolišu diegs(nr. 50);
- balts, rupjš kokvilnas vai lina diegs;
- materiāla šķiedrām atbilstošas krāsas;
- zīmēšanas papīrs darba zīmējumam;
- koka nūjiņa;
- krāsošanai paredzēts katls;
- puslitra burciņas krāsu šķīdināšanai.

Batikošanas posmi

- darbs pie kompozīcijas skices un batikas zīmējuma;
- zīmējuma vai skices pārnešana uz audumu;
- auduma daļēja aizsegšana – to aptin ar diegu vai lentēm, salocītu iestiprina starp šabloniem vai lieto kādu aizsedzes sastāvu;
- auduma krāsošana (krāsojot vairākās krāsās, audums periodiski jāskalo);
- aizsedzes noņemšana – attin diegus vai lentes, noņem šablonus (karstajā batikā aizsedzes sastāvu noņem gludinot);
- izžāvēto darbu gludināšana.

Ornamentālo darbu kompozīcijas veidi

- laukuma dalījums paralēlās joslās;
- laukuma klājošais raksts;
- laukuma dalījums rūtīs;
- dažāds ģeometrisku formu izkārtojums laukumā;
- kompozīcija ar augošo rakstu un centrālā kompozīcija.

Krāsa

- Krāsai batikā ir galvenā, izšķirošā nozīme: tā var darbu izcelt vai arī padarīt neizskatīgu. Tāpēc krāsu izvēle batikā nedrīkst būt nejauša.
- Visas krāsas dala divās lielās grupās: **ahromatiskās krāsās** (melnā, baltā, neitrālā pelēkā) un **hromatiskās krāsās** (spektra krāsas un brūnā krāsa).

Krāsu iedalījums

- **pamatkrāsās** - sarkanā, zilā, dzeltenā
- **atvasinātās** krāsās:

Sajaucot ik divas pamatkrāsas, iegūst atvasinātās krāsas:

1. no sarkanās un dzeltenās iegūst oranžo,
2. no dzeltenās un zilās – zaļo,
3. no zilās un sarkanās – violeto krāsu.

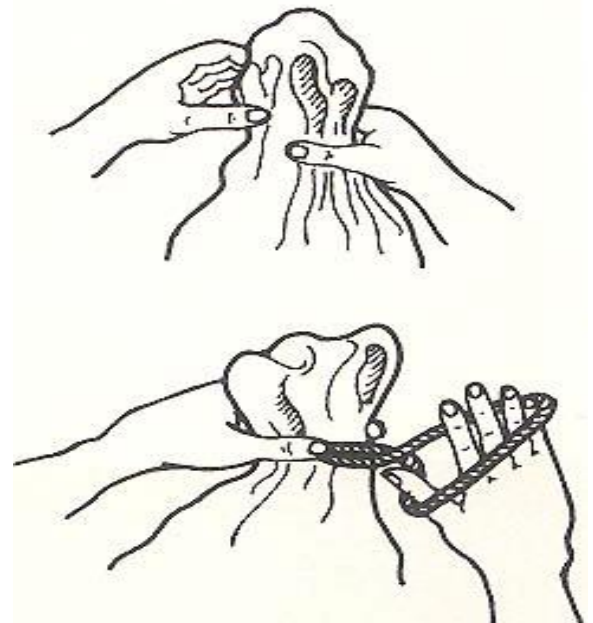

Batikas tehnikas

- **tīto** batikū (aizsedze – diegi, lentes; audums – vienkārtīgs krokots);
- **locīto tīto** batikū (aizsedze – diegi, lentes; audums – vairākkārt locīts un krokots);
- **šablonu** batikū (aizsedze – šablons, dēlīši; audums – vairākkārt locīts);
- **vaska jeb karsto batikū un auksto batikū** (aizsedze – vasks, stearīns, parafīns, gumijas līme; audums – vienkārtīgs nostiepts).

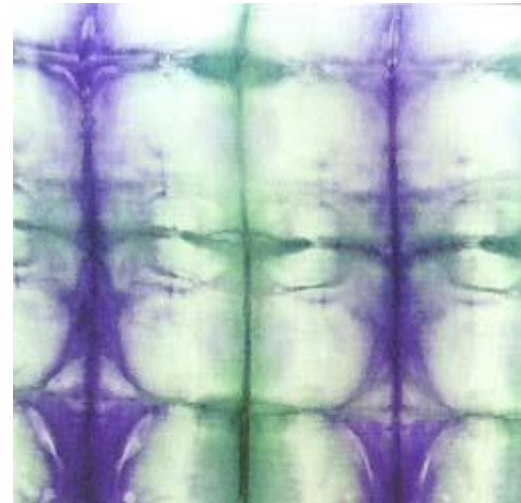
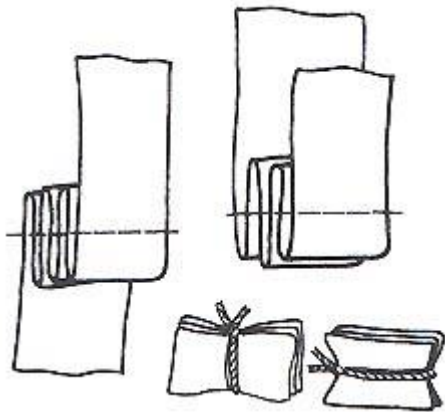
Tītā batikā

- Tītajā batikā audumu daļēji aizsedz, vienā vai vairākās vietās notinot ar diegu, lenti. Pirms notīšanas audumu sakroko.

Locītā batikā

- audums jāsaloka ļoti rūpīgi. Locījuma vietas ieteicams nogludināt ar karstu gludekli, lai tās būtu izteiktākas.

Šablonu batika

- Visvienkāršākie šabloni ir dēļiši.
- Audumu saloka ermonikas veidā un ieliek starp koka dēļiem.
- Krāsu joslas platums veidojas atkarībā no tā, kā audumu ieliek, līdz dēļišu malām vai nedaudz pāri tām.
- Interesantas batikas iegūst, ja par šabloniem lieto papīra skavas un saspraudes, veļas kņāgus, matu sprādzes.

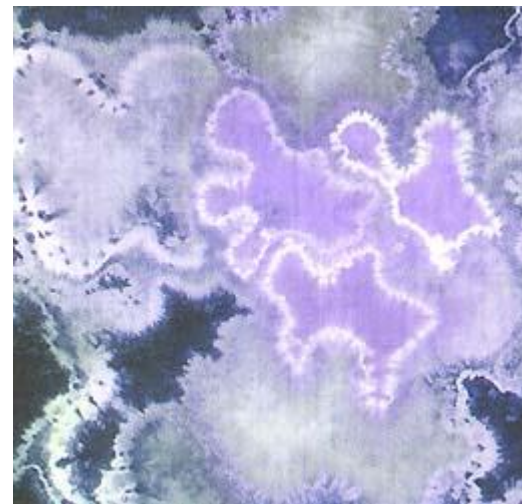
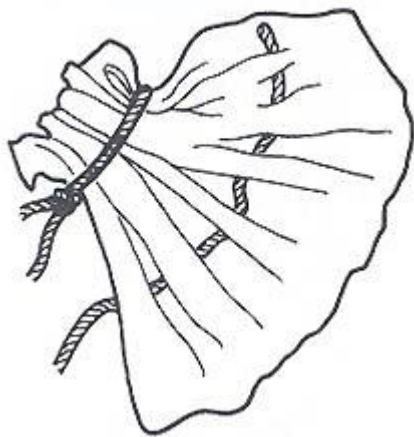
Daudzkrāsainu audumu iegūst divējādi

- pakāpeniski aizsedzot vietas, kuras paredzēts aizklāt, un krāsojot audumu no gaišākas nokrāsas uz tumšāku;
- uzreiz aizsedzot vietas, kuras paredzēts aizklāt, un krāsojot audumu pa daļām dažādos krāsvielu šķīdumos.

Izšūtā batika

- Uz batikojamā auduma ar krāsainu ziepju gabaliņu vai mīkstu zīmuli uzvelk zīmējuma kontūras. Izšuj visas formas, tās pēc vajadzības savelkot un pārsienot.

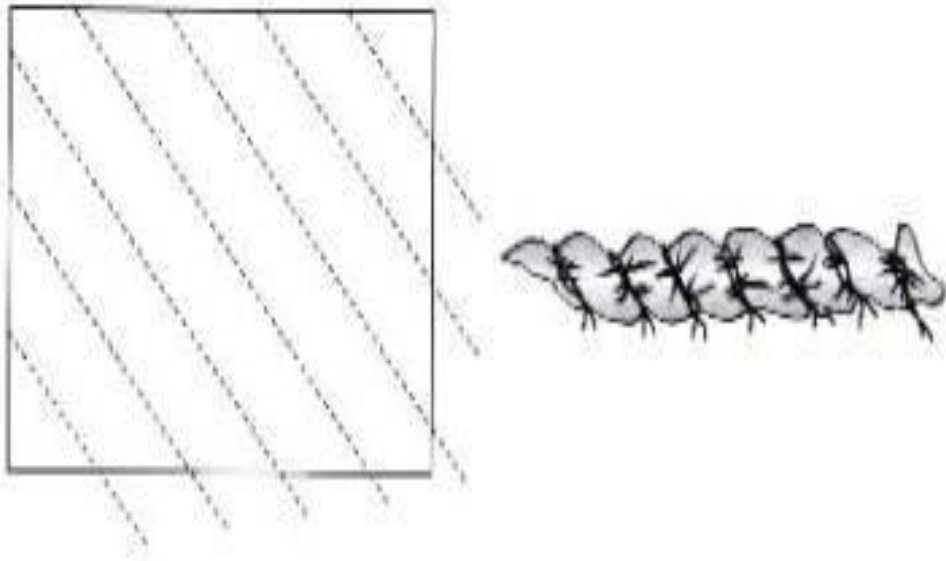

Batikojot ievēro darba drošības

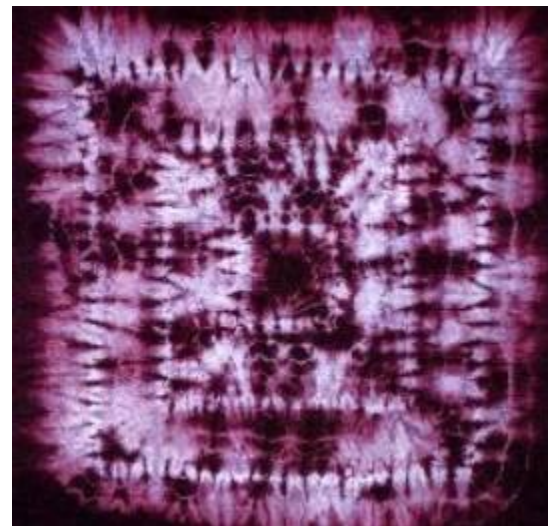
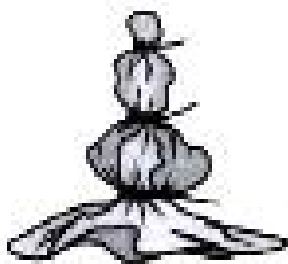
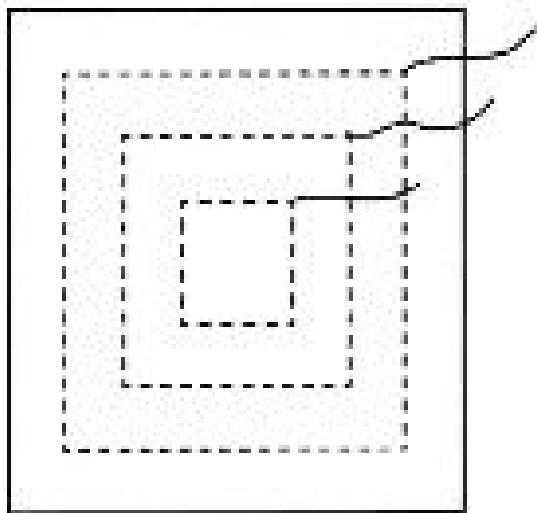
noteikumus:

- Auduma krāsošanai lieto tikai audumam piemērotas tekstilkrāsas;
- Precīzi ievēro noteikumus, kas atrodami krāsām pievienotajā lietošanas instrukcijā;
- Uzmanīgi rīkojies ar karsto ūdeni un krāsošanas šķīdumiem;
- Ūdeni krāsošanai sagatavo tikai īpaši šim nolūkam paredzētos katlos vai traukos;
- Nekādā gadījumā krāsošanai neizmanto katlus vai traukus, kuros tiek gatavots ēdiens;
- Lai krāsojamo audumu iegremdētu karstajā krāsas šķīdumā, lieto koka nūjiņas;
- Kad nokrāsotais audums jāizņem no šķidruma, strādā gumijas cimdos;
- Rūpīgi izskalo audumu, lai tur nepaliktu liekā krāsa;
- Gludinot nokrāsoto izstrādājumu, izvēlies atbilstošu gludināšanas temperatūru;
- Strādājot ar gludekli, ievēro drošības noteikumus;
- Ja karstais šķīdums ir nonācis saskarē ar ādu, vispirms savainoto vietu paturi zem tekoša aukstā ūdens strūklas un tad meklē pieaugušo palīdzību;
- Sargā acis no krāsošanas šķīduma šļakatām, strādā uzmanīgi!

Pamēģini!

Lai izdodas!

Labu veiksmi!

